

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 61. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3172

Izvenšolsko delo učiteljstva.

(Sv. Lenartsko učiteljsko društvo — za šolsko leto 1929/30.)

Kakor je objavil »Učit. Tovariš« sta sestavili statistiki o izvenšolskem delu dve učiteljski društvi in to Meziško in Kamniško. Kaj se hoče s takimi statistiki? Bilo je bilo že tudi večkrat povedano, vendar mogoče še premalo poudarjeno. Danes, ko imamo novi šolski zakon, nam služijo taki podatki tudi kot nekaj program k § 1., 78. in 82. zakona o narodnih šolah, oziroma ob koncu leta kot bilanca narodnega prosvetnega dela.

Ce še kdo danes misli v vrstah učiteljstva ali neučiteljstva, da se hoče s takimi podatki kakšna baharija ali kaj podobnega, pokaže dotičnik le svoje nezmožnosti in nevoščljivost do izvenšolskega dela med narodom. Vsako kulturno delo med narodom rabi ogromno truda, dela in požrtvovanja, to vedo vsi tisti, ki delujejo med narodom tiho in vztrajno brez pompa in obilice praznih besed in to baš dober del učiteljstva — tihih delavcev, pionirjev jugoslovenskih, ki vzgajajo malo in veliko v narodnem duhu kraljevega manifesta v veliko in močno Jugoslavijo.

Objektivno natančno sestaviti tako statistiko je težavno, ker je treba imeti vse podrobne podatke posameznikov. V to statistiko ni všteto stanovsko članstvo UJU, F. S., uradniškega združenja in podobno, kar ima izrecno stanovski značaj, dasiravno žrtvuje tu vsak materijelno mnogo.

Da je neobhodno potrebno vsakemu učitelju, posebno pa še na deželi, kjer ni večjih knjižnic in čitalnic, kavarn itd., imeti naročeno več strokovnih, znanstvenih revij in dnevnikov — časopisov sploh, je razumljivo. Tudi to spada k izvenšolskemu delu vsaj posredno. **Kakšne materijelne žrtve so to, bi bilo ravno tako potrebno izračunati in sestaviti statistiko.**

Dalje niso všteti oni tihi delavci, ki se poizkušajo in udeležujejo kot pisatelji, glasbeniki, pevci, razni raziskovalci, sadjarji, vrtnarji, razni samouki v različnih ročnih spretnostih itd. Dodano pa je statistiki število iger, telovadnih nastopov in razstav šolske in odrasle mladine in to zato, da se istočasno objasni položaj, če se hoče kaj prirediti. Učitelj sam mora najprej iskati primeren lokal (drugištevni domov za prireditve ni ali so pa nedostopni), biti mora mizar, slikar, da naredi kulise, preskrbi ves ostali potrebni material, vaditi mladino v nastopih, končno pa še marsikatero grenko preslišati za »hvaležnost«. In vendar še dela s podvojeno silo naprej, ne ustraši se nobene zapreke, ker v delu med narodom najde uteho in zadovoljnost.

Tovariši(ice) kako vam zveni večkratno vprašanje: »Ali ti ni dolg čas tu na deželi?«

Hvala bogu — nimam časa odgovoriti — ni vredno odgovora od učiteljstva, ki ve, kaj je njegovo poslanstvo med narodom.

IZVENŠOLSKO DELO UČITELJSTVA — DRUŠTVA SV. LENART V SLOV. GORICAH V ŠOLSKEM LETU 1929/30.

Javne korporacije	Število učiteljstva	Število narod. šol-oz. krajev	Članov	Se udeležuje	Opravlja funkcije
Madajev. šolstvo	—	—	9	4	—
Kmetij. gospod. ustanove	—	10	6	6	—
Prosvetna združenja	—	37	21	16	—
Humanitarna društva	—	27	18	13	—
S. R. J.*	50	9	33	22	10
Narod. obr. društva	—	30	17	11	—
Pevsko-glasb. društva	—	13	7	4	—
Razna društva	—	6	2	2	—
Skupaj	—	156	102	66	—
Število prireditvev: gledal. igre, telov. nastopi, razstave	—	5	30	12	26

* Po okolici se snujejo sokolske čete.

En učitelj je včlanjen 31krat, se udeležuje 2krat, opravlja 13 funkcij v društvi, oziroma javnih korporacijah.

J. Štuhec.

Delovanje ožjega sosveta UJU — Pov. Ljubljana.

(Poročilo iz 1. seje dne 28. septembra 1930.)

Otvoritev.

Poverjenik tov. A. Skulj otvori sejo, pozdravi navzoče in ugotovi sklepčnost. Odsotnost sta dopolnila opravičila tov. Grum in Polak. Seji prisostvuje kot povabljeni gost tudi tov. Šestan. Poverjenik ni podal nikakega poročila, ker bodo poročali o vsem ostali funkcionarji.

Tov. Šestan poroča o situaciji v ptuj-skem učiteljskem društvu, ki je imelo že dve odborovi seji. Odbornikom je podal točno sliko o vseh dogodkih v organizaciji. Poroča o nerazpoloženju članstva, ki po večini danes ni prejelo zakonite stanarine in drv, in pravilnika, ki naj bi dopolnjeval šolski zakon, in izpremembe uradniškega zakona, ki naj bi uredil težko materijalno stanje učiteljstva. Naposled se dotakne glavne skupščine, zlasti dogodkov ob volitvi izvršnega odbora.

Na izvajanja tov. Šestana je dal potrebna pojasnila tov. Skulj. Tov. Dimnik je v svojem govoru poročal o

sestanku na Zidanem mostu,

ki se je vršil dne 8. septembra 1930. Od ljubljanskega poverjenika so se udeležili sestanka tovariši: A. Skulj, Ivan Dimnik in Josip Kobal, od zagrebškega pa tovariši: Jovan Milojevič in Ljudevit Krajačić. Namen sestanka je bil ugotoviti točen položaj, ki je nastal v organizaciji po glavni skupščini. Prečita avtentičen zapisnik o sestanku in omeni, da ga je osvojilo tudi splitsko poverjeništvo. V svojem govoru se dotakne »Narodne Prosvete« in obžaluje, da ni prinesla o skupščini avtentičnega poročila. Analizira nekatere članke v »Narodni Prosveti« in omenja Stankovičev članek v »Politiki« in Petrovičev članek v »Pravdi«. Poudarja potrebo sklicanja glavnega odbora. Sklepi:

1. Vsem okrajnim učiteljskim društvom se razpošlje zapisnik o sestanku na Zidanem mostu in doda potrebni komentar.

2. Zahteva naj se sklicanje seje glavnega odbora. Ako se ta ne skliče, naj podvzame poverjeništvo nujno potrebne korake samo s tem, da odide v Beograd kot deputacija.

Nato naj se skliče seja širjega sosveta, da se mu razjasni stanje.

Tajnikovo poročilo:

Tajnik omenja v svojem poročilu realizacijo resolucije in sklepov pokrajinske skupščine, popravek »Slovenca« glede poročila tov. Lapajnet na skupščini, razstavo UJU in kongres zveze državnih uslužbencev, pevski zbor UJU, društvo učiteljic, zadevo dr. Ivana Čoka, UGP in gremij trgovcev, združitev »Našega roda« in »Mladinske Matice« ter odstop iz odbora tov. Mazija in Mencina, udeležbo organizacije pri odkritju Cankarjevega spomenika, sprejem polkovne zastave, poročilo o zborovanju Belokranjskega učiteljskega društva, spomenico SKJ in odstop tov. Plavšaka iz ožjega sosveta. Sklepi:

1. Odbor Mladinske Matice tvorijo tov. Fortunat Lužar, Julij Slapšak, Rado Grum, Albert Žerjav, Josip Ribičič, Ciril Petrovec, Janko Polak in Anka Levčeva.

2. Urede se upravne zadeve pri Mladinski Matici in »Našem rodu«.

3. Poročilo o zborovanju Belokranjskega učiteljskega društva se priobči, ko pošlje društvo svoje predloge in resolucijo.

4. Ker je iz zdravstvenih ozirov položil svoje mesto v ožjem sosvetu tov. Plavšak, se vpočije tov. Vladimir Požar, šolski upravitelj v Radečah pri Zidanem mostu.

5. »Prosveta« naj začne izhajati novembra. Iskati je urednika.

UJU — poverjeništvo Ljubljana, dne 5. oktobra 1930.

Andrej Skulj, s. r.
poverjenik.

Josip Kobal, s. r.
tajnik.

Za napredek kmetsko-nadaljevalnega šolstva.

(Zborovanje pionirjev našega kmetsko-nadaljevalnega šolstva.)

Dne 3. in 4. oktobra so se zbrali pionirji kmetsko nadaljevalnih šol k delovnemu občestvu, v prijazni dvorani okrožnega urada v Ljubljani.

Nova je ta vrsta šol, ni še povsem urejena, vsled tega zahteva intenzivnega dela in spoznavanja kmetskih razmer od strani učiteljstva in gospodarskih strokovnjakov. Gospodarski položaj jim je kumoval ob rojstvu, požrtvovalnost in idealizem učiteljstva pa sta jim zgradila organsko strukturo.

Pozdravi.

Delovno občestvo je otvoril načelnik oddelka za kmetijstvo g. inž. Podgornik. Spominjal se je prvih pričetkov, ki segajo nekako 20 let nazaj; med vojno je pokret

Blagajnikovo poročilo.

Po kratkem poročilu tov. blagajnika naroča ožji sosvet z ozirom na sklep pokrajinske skupščine, naj se rok za vplačilo društvenih zastankov podaljša do konca oktobra, o tem obvesti prizadeta društva in v slučaju, da do danega roka obveznosti ne poravnajo, se brezpogojno listi ustavi.

Realizacija sklepov pokrajinske skupščine.

Tajnik čita sklepe pokrajinske skupščine in poroča, kateri so se že izvršili. O ostalih se naroči vodstvu, da jih čimprej realizira. Sklep:

Ugotovilo se je na temelju besedila za pisnikov o pokrajinski skupščini, da pošlje v odsek za kmetsko in gospodarsko nadaljevalno šolstvo delovno občestvo 2 tovariša in 2 tovarišici, ki morajo biti člani UJU.

Honoriranje članov v »Učit. Tovarišu«.

Glede honoriranja članov v »Učit. Tovarišu«, je sklenil ožji sosvet, da se honorirajo zaradi nizkega kredita samo oni članki, ki so organizatoričnega, idejno-načelnega in stanovsko-gospodarskega značaja in podpirajo okrepitev organizacije in stanu. Članke, ki pridejo v poštev, določi vodstvo poverjenišva pomnoženo s članoma ožjega sosveta iz Ljubljane.

Odseki in njih člani.

1. Gospodarski odsek: Skulj Andrej, Hren Anton, Grum Rado, Hreščak Alojzij, Kocijančič Ivan, Baebler Leopold in Stravs Karel.

2. Šolskoupadni odsek: Lampret Fortunat, Strukelj Ivan, Dimnik Ivan, Šmajdek Ivan, Gregorič Vinko, Polak Janko, Engelman Mira in Vode Angela.

3. Odsek za nadaljevalno šolstvo: Skulj Andrej, Grčar Viktor, Musek Ljudevit in Verk Miloš. Delovno občestvo pošlje v odsek 12 tovariša in 2 tovarišici.

4. Odsek za obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo: Grčar Viktor, Polak Janko, Grum Rado, Mihler Ivan in Likozar Ana.

5. Odsek za narodno izobraževanje: Dimnik Ivan, Močnik Peter, Ribičič Josip, Celnar Anka ter urednik »Prosvete«.

6. Odsek za obmejno šolstvo in kontraktualce: Ribičič Josip, Bensa Andrej, Berce Anton, Venturini Franc, Hartman Amalija, Gallob Rudolf in Vauda Mirko.

7. Odsek za zbiranje zgodovinskega gradiva osnovnošolskega učiteljstva. 1. Ljubljanski odsek: Petrovec Ciril, Mlekuz Vekoslav, Potočnik Alojzij. 2. Mariborski odsek: Se prepusti učiteljskemu društvu v Mariboru.

8. Odsek za učiteljski naraščaj: Člane pošlje ljubljansko in mariborsko učiteljsko društvo. Participira vsak polovico prispevkov.

9. Pevski odsek UJU: Supančič Drago, Kovač Marija, Lumbar Gabro, Rupnik Vinko, Taučar Ljudevit, Mihelič Josipina, Rak Zora in Selan Mina.

10. Odsek za samopomoč učiteljskih otrok: Kocijančič Ivan, Gregorič Vinko, Polak Marija in Ribičič Roza.

Slučajnosti.

1. Tovariš Hren bo podal izčrpno poročilo o Učiteljski gospodarski poslovalnici na seji širjega sosveta.

2. Pretresala so se poročila članov ožjega sosveta, odnosno društev glede namerjenj.

3. Trikratnim živio so udeleženci izrazili svoje navdušenje našemu prvoboritelju Nj. Vel. kralju Aleksandru I. nad njegovimi dalekosežnimi modrimi ukrepi, koji so pripomogli k intenzivnejšemu gospodarskemu preporodu.

G. inspektor dr. Kotnik je prinesel pozdrave prosvetnega oddelka in omenil, kako veliko pažnjo polaga banovina ravno gospodarski izobrazbi našega kmetske. Z vso vneto in gospodarskim umevanjem se je zavzel za napredek in nemoten gospodarski obstoj teh šol posebno g. pomočnik in sedanjji vršilec dolžnosti bana g. dr. O. Pirker majer.

V imenu UJU je pozdravil navzoče poverjenik tov. A. d. Skulj, s pripombo, da bo UJU posvetilo vso skrb razvoju teh šol.

G. ref. Fr. Kafol je tolmačil radost Kmetijske družbe nad pionirskim kmetskim udejstvom udeležencev, prinesel njene pozdrave in omenjal stalno pripravljenost vsestranske pomoči omenjene družbe.

Temu je sledilo poročilo gosp. Jožefa Krošlja, referenta za kmetske in gospodarske nadaljevalne šole v Dravski banovini. Med drugim je izjavil:

Nam gre za zdrav kmetski stan. Ohranitev tega je postala že dandanes narodna državna nujnost. Kmetsko vprašanje je postalo svetoven problem. Njegovo gospodarstvo moramo urediti tako, da bo njegova kmetija življenja zmožna, da bo kmet zamožgel iz njenih dohodkov kriti njene stroške in tudi napredovati. Tako stojimo pred veliko vzgojno nalogo vsega kmetskega stanu. Ta vzgoja mora nuditi radostno splošno in posklino izobrazbo, ki odgovarja obzorju in krajevnim potrebam. Znanje, ki ga mladina ne more asimilirati, škoduje duševni rasti. Pri tej vzgoji ni odločilno znanje, temveč trdna volja do težkega dela, trdna volja, da vztraja tudi v težkih razmerah, volja, da svoje znanje tudi praktično uporabi.

Za vzgojo volje je potreben stalen smotren vpliv onih, ki poznajo kraj in duševnost, ter imajo zaupanje. Nesistematična predavanja nudijo le gradivo, ki ga uporablja mojster graditelj — so le seme, ki zahteva temeljite predpriprave in po setvi skrbne nege.

Število kmetijsko-nadaljevalnih šol v Dravski banovini.

Letos je delovalo 53 kmetsko nadaljevalnih šol s 1013 učenci začetkom leta. Povprečno jih pride 17 na eno šolo. Starost med 15. in 30. letom. Učnih ur 6286; povprečno 118 na šolo. Zaključnih glasnosti 40. Povprečni izdatki na eno šolo 2855 Din.

Poučevalo je 164 rednih in 10 izrednih učnih moči (101 učiteljev, 41 duhovnikov, 6 zdravnikov, 5 živinozdravnikov, 7 agronomov, 3 upravni uradniki).

Poročilo o živinoreji.

Inspektor g. inž. Zidanšek je podal najvažnejše misli iz živinoreje, s posebnim ozirom na orientiranost in izvedbo tozadevnega državnega programa.

Večjo pažnjo je posvetil trem temeljnim državnim pasmam in to: Simentalski, rdeči cikasti in enobarvni.

Pri svinjah: O nemških in agleških.

Kokoši: Povsod drugod smo morali poseči po tujih pasmah, le naša domača kokoš pod imenom »štajerska kokoš« ima tako odlične vrline, da zaostajajo za njo druge.

Vzorni hlevi, gnojišča, selekcijske zadruge, zadržno knjigovodstvo, rodovnik, mlečna kontrola, močna krmila itd., vse to bo s časom ustvarilo živinorejski duh, brez katerega ni mogoč večji napredek.

Poročila voditeljev kmetijskih nadaljevalnih šol.

S tem so bili programi referatov izčrpani in sledilo je delo voditeljev kmetskih šol pod predsedstvom tov. Josipa Gosaka šolskega upravitelja iz Teharij.

Iz poročil voditeljev je bilo razvidno s kakšnimi težočami so se morali ti boriti, da so ustanovili te šole. Pričetkom ni bilo razumevanja nikjer, celo kmetje sami, kojim so namenjene, so dvomili o njihovem uspehu. Učiteljstvo ni šlo od suhoparnega podavanja, temveč je ves pouk vzel iz gospodarske potrebe in v obliki praktičnega podavanja. Ponokod je imelo to za posledico, da se je pokretu kmetsko-nadaljevalnih šol pridružil ves krajevni gospodarski impuls.

Veliko težkoč je delalo finansiranje teh šol. Pomagala je oblast, sodelovale pa so tudi druge ustanove.

O izbiri gradiva.

O zbiranju gradiva sta obširno govorila tov. Josip Gosak in tov. Franc Žukovec. Iz tega smo razvideli, kako zelo obširna je snov in kako zelo detajlno mora poznati učitelj razmere svojega okoliša, da mu je mogoče privzgojiti našim kmetskim fantom in dekletom čut ljubezni do svoje grude, spoštovanje domačih običajev in paralelizirati beg iz svoje rodne grude.

Razstava učil in knjig za kmetske nadaljevalne šole.

Za udeležence je bila prirejena razstava učil in knjig, koje lahko s pridom uporabljamo.

Te vrste šol so šele v svojem razvoju in nadaljno udejstvovanje delovnega občestva je izkristaliziralo glavne poslovne temelje.

Mnogo dela še čaka prizadete in trdno smo verjeti, da bodo čez leto dni tozadevni uspehi razveselili vse sodelavce.

V. R.

Splošne vesti.

— **Položnice za »Naš rod« in »Mladinsko Matico«** dobe poverjeniki pri upraviteljskih šol, ki jih prejmejo od uprave v teh dneh. Ozirajte se na navodila v zadnjih dveh številkah »Učit. Tovariša«. Zakasnitev se je izvršila zaradi zadržkov pri poštni hranilnici.

— **Vsem odsekom UJU — pov. Ljubljana.** V današnji številki priobčujemo izpolnjene odseke pri poverjenstvu. Prosimo, da se vsi sestanejo dne 11. oktobra 1930. ob 15. uri v sobi odsekov, ki se nahaja v prvem traktu Učiteljske tiskarne, I. nadstropje, III. vrata desno, v svrhu konstituiranja in določitve nadaljnjega dela. Zunanji člani naj se udeležijo po možnosti.

UJU — pov. Ljubljana.

— **Društvo učiteljic** opozarja svoje članice na kongres Jugoslovanske ženske zveze, katere član je tudi naše društvo, ki se bo vršil v Zagrebu od 12. do 15. t. m. Razprave na kongresu utegnejo zanimati zlasti učiteljice, saj je glavni tema »Sodelovanje žene v ekonomskem in kulturnem podvigu naroda«. Če kaka tovarišica vsled pomanjkanja časa ali denarja ne more prisostvovati vse dni kongresu, se lahko udeleži samo onih predavanj in diskuzij, ki jo najbolj zanimajo. V to svrhu objavljamo celoten program: Začetek bo v nedeljo 12. oktobra ob 10. uri v dvorani hrvatskega glasbenega zavoda, Gunduličeva 5; pozdravni govori in volitev članic v razne komisije ter čitanje tajniškega in blagajniškega poročila. Poročilo o mednarodnem kongresu na Dunaju — D. Bedeković. Popoldne izlet v vas Šestine. 13. oktobra začetek ob 8. uri v dvorani Novinarskega doma, Berkovičeva 2; Poročilo nadzornega odbora z debato »Občji pogled na važnost dela v selu« — Julka Patrijarh, Zagreb. — »Kulturni podvig sela«, Kovačević, Beograd in Čubrilović, Sarajevo. »Neprilichnosti na vasi«, Nat. Nešičeva iz Velikog Sela. Popoldne ob 3. uri: »Higijensko delo v narodu«, dr. Mitra Mihajlović, Šabac in A. Bovolini, oskrbna sestra v Beogradu. »Ženska meščanska šola kot faktor kulturno ekonomskih sil našega naroda«, Danica Balog. 14. oktobra ob 8. uri: »Organizacija gospodinj in gospodinjinskih pomočnic na ekonomski, nestrankski osnovi«, M. Govekar, Ljubljana. »Organizacija gospodinjinskih pomočnic«, S. Karič, Ljubljana. Razprave o predlogih. Popoldne ob 3. uri: »O domači ženski industriji«, Branka Frangeš, Zagreb, Marica Prica, Sarajevo, Jovanka Poznanova, Pančevo. »Načrt za reformo pouka v ročnem delu na dekljskih šolah«, Rožman, Maribor. Zvečer javno predavanje Pavline Albale: »Razvijanje socialne zavesti za javno življenje«. 15. oktobra: »O reorganizaciji učiteljšč«, dr. Zdenka Marković, Zagreb. »O pouku družinske pedagogije«, Radmila Jovanović, Beograd. Volitve. Popoldne: Predlogi in vprašanja, poročilo o volitvah, čitanje zapisnikov in zaključek skupščine. Vožnja je četrtinska, izkaznice za vožnjo se dobe pri tajnici društva, Anki Celnarjevi, Križanska ul. 3.

— **Sokolstvo in učiteljstvo.** »Sokol kraljevine Jugoslavije« blagotvorno razšira svoja zdrava krila. Mladost Jugoslavije krepko dviga k zdravemu poletu. Vse, kar zdrav misli in čuti, hiti in se zbira ob sokolskem praporu, da pomaga posvežiti in posvetiti domovinski dihi. Tudi starejši rod se divi in pomlaja ob sokolskem podvigu in se nudi v pomoč zmagonosnega poleta. Domovina, tvoj Sokol je skala in na to skalo lahko varno zidaš svojo svito stavbo! Pri vsakem pokretu občega navdušenja pa je tudi treba upoštevati resnico, da je prevelika naglica že dokajkrat bolj dobri stvari škodovala kakor koristila. In tudi tukaj ni dobro prezirljivo stopiti preko tega dejstva. Vidim vas v duhu, g. urednik, kako ste ob teh vrsticah zastrmeli. Toda poslušajte me dalje. Sokolske telovadne organizacije se morejo z uspehom snovati le tam, kjer je na razpolago primerna telovadna, oziroma obenem prireditvena dvorana. V nasprotnem slučaju

visi vse tako rekoč v zraku brez prave opore, le životari, hira in slednjič — zaspi. Lahko vam navedem par krajev, n. pr. iz Slovenskih goric. Ob prekipevalnem navdušenju se je po prevratu ustanovil tu Sokol, tam Orel, drugod oba, par let se je hiralo, telovadilo poleti ob solncni vročini kje na trati, pozimi ali nič ali v zaduhli šolski sobi med klopmi — slednjič pa je ob pomanjkanju prikladnega lokala vse zamrlo. Nekje se je Sokol vzdrževal le še s »sokolsko knjižnico«. In tako bo v teh in še drugih krajih tudi sedaj in naprej, dokler se ne pridobi prava telovadna in prireditvena dvorana. Torej: Prva skrb za sedaj naj bo, da se poskrbi za sokolske dvorane, kjer jih še ni, najprej v važnejših, potem v manj pomembnih krajih, potem šele ustanavljati tam Sokola. Posebno pa naj bo z vsako novo šolsko stavbo in prezidavo združena dvorana. V drastično pojasnilo takega slučaja: V kraju so na šoli trije še mladi učitelji. Najmlajši šele leto dni kot prvona meščanec. Vežbal je v poletju rade volje šolsko sokolsko mladež. Ko so češko-poljski sokolski vlaki vozili skozi šolski okoliš, je hotel s šolsko mladino v pozdrav na železniško postajo, kar je vzbudilo radostno pozornost. V kraju obstoji že od preobrata sem sokolsko društvo, ki pa že par let spi brez vsake telovadbe, le s »knjižnico« je životarilo — ker ni dvorane. Sedaj se hoče pričeti zopet s telovadbo. Toda kje pozimi? Niti učilnice ne odgovarjajo higijenskim predpisom, 13 so prenizke, 2 sta prekratki. Pa se je sklenilo, da se bo telovadilo ob nedeljah vendar v šolskem razredu. Kako? Ali med klopmi ali pa vsako nedeljo vlačiti klopi iz razreda in po telovadbi nazaj. Kaj se to pravi, je jasno. Najmlajšemu učitelju pa se je reklo: ali, ali. Ali telovadi ob nedeljah v zaduhli netelovadni, ali pa bo premeščen v drugi kraj. Gospodje, jasno je, da tako ne sme biti pri najboljši volji ne. Kjer ni za zimo prikladnega lokala za telovadbo, naj se k temu ne sili učiteljstva z grožnjo premetitve, ampak se naj telovadi samo v poznopomladnih, poletnih in še prvovesenskih dneh, dokler se ne pridobi društvena dvorana ali telovadnica. Učiteljstvo je gotovo voljno vsak čas žrtvovati tudi nedelje za vzvišeno sokolsko idejo (kje so drugi stanovi, ki to storijo), toda ne ga mučiti. Ne preveč eno učno osebo obremenjati, ampak treba delo enakomerno deliti, v kolikor je to možno. — Te vrstice so napisane v zaščito Sokolstva in učiteljstva iz najboljšega namena. — Obdravski učitelj.

— **Strokovni izpit za pouk gluhonemih.** Gospa Šafarič Zlata iz Zagreba je napravila pred ljubljansko državno komisijo, kateri je predsedoval ravnatelj učiteljšč g. Dokler A., izpraševali so pa univerzitetna profesorja gg. dr. Šefko in dr. Ramovš ter ravnatelj gluhonemnice Fr. Grm, strokovni izpit za poučevanje gluhonemcev z odliko. Odgovarjala je na tale vprašanja: Iz ana tomijske, fiziologije in patologije je: Mehanizem dihanja. Muskulatura. Psihomotorična centra. Notranji govor. Senzorčna afazija. Iz fonetike: Zapora, pripora in odprta lega in njih važnost pri posameznih artikulacijskih organih. Artikulacijska in akustična definicija vokala. Opis sorodnih konzontanov. Opis prehodov aspiriranih konzontanov v spirante, afrikate, n. pr. tšp, t, s, f, itd. Iz ortofonije, metodike, didaktike in zgodovine: Vzroki za nesnitve govora pri otrocih. Odstranitev plehkega glasu (falzeta). Kopfstimme, voix de fausset. Zaslužni možje za izboljšanje govorne metode pouka gluhonemcev od leta 1852. dalje.

— **Vabilo k sodelovanju.** Pedagoška centrala v Mariboru bi rada članstvo pri izpolnjevanju knjig čim najbolj ustrezala. Dala je tiskati sezname in jih razposlala na vse šole v bivši mariborski in na mnoge v bivši ljubljanski oblasti. Toda vemo, da še s tem ni dovolj ustrezno; iz samega naslova knjige se še ne razvidi njen značaj in kakovost. In ravno to mnogi čitatelj želi vedeti. Odbor

je torej sklenil, da izpopolni katalog v tej smeri. Treba bi bilo proučiti vsako knjigo ter o njej napisati kratko, a informativno oceno. Odbor sam tega dela ne zmore, zato se obrača na članstvo s prošnjo za sodelovanje. Na prvi poziv se je že prijavilo nekaj sodelavcev, želeli pa bi jih mnogo več. Prijavite se še, kateri ste voljni sodelovati! Zberite si kakršnokoli delovno področje (elementarni razred, strnjen pouk, računstvo, psihologija, pedagogika itd.) in nam ga označite, mi vam pa pošljemo po vrsti knjige iz tistega področja. Nato nam pošljite oceno o prečitanih knjigah. Kdor bo opravil to delo, bo koristil v dve smeri: tovarišem s tem, da jim olajša izbiro, in sebi s tem, da dobi dober upogled v dotično delovno področje.

Odbor.

— **Ali je visela Slomškova slika v šolski razstavi UJU v Beogradu?** »Slovenec« je z ozirom na svoj dopis »Kaj pravite?« priobčil v štev. 226. sledeči popravek: Pojasnilo. V našem listu št. 224. z dne 1. oktobra t. l. je trdil v članku »Kaj pravite?« dopisnik, da si niso upali obesiti jugoslovanski učitelji za desetletnico svoje organizacije UJU na šolski razstavi v Beogradu poleg Trubarja tudi Slomška. Po pojasnilih, ki jih je uredništvo prejelo pri UJU — poverjenstvu Ljubljana, smo se prepričali, da je trditve niso resnične. Slomškova slika je visela na razstavi poleg ostalih slik: Trubarja, Vodnika, Prešerna, Levstika, Stritarja, Cankarja, Županičeva i. dr. Vse te slike so bile izrezane iz 5. čitanke in nalepljene na enak papir in iste velikosti. Na razstavi je bila tudi Slomškova knjiga »Blashe ino Neshiza« v nedeljski šoli.

— **Prošnja za darovanje pedagoških knjig.** Pedagoška centrala v Mariboru snuje arhiv za celotno slovensko pedagoško slovo, tudi za učne knjige. S tem hoče na eni strani rešiti mnoge redkosti izgube, na drugi strani pa hoče interesentom nuditi priliko za tozadevni študij. Na prejšnji poziv je učiteljstvo poslalo mnogo knjig. Toda do kompletnosti smo še daleč! Zato se obračamo na učiteljstvo s ponovno prošnjo, da nam pošlje take knjige. Mnogo tega je na šolskih podstrešjih in pri učiteljskih rodbinah. Žrtvujte nekaj uric in poiščite. Nič ne de, če dobimo od katere knjige po več izvodov; jih bomo event. zamenjali s knjigami drugih sličnih institucij. Imena darovalcev in darovanih knjig bomo objavili v »Učiteljskem Tovarišu« kot potrdilo za prejem. — Odbor.

— **Iz debate o nabavi učnih pripomočkov v šolah.** »Slovenec« priobčuje sledeče v številki 226.: Ženska ročna dela v šoli. Od nekod: Za časa šolskih počitnic, torej pred začetkom otvoritve novega šolskega leta, je bilo po časopisju javno razglašeno, da se v nobeni šoli ne sme vsiljevati nakupa raznih predmetov in tudi ne pobirati prispevkov bodisi v katerikoli svrhe. Ta odredba, ki je bila izdana gotovo od vrhovne šolske instance in ki jo je kot tako le pozdravljati, bi se morala tudi strogo izpolnjevati. Tu so prizade seveda vsakokratne šolske učne moči, ker to se v prvi vrsti tiče njih, posebno pa najbolj onih šolskih predstavnic, ki poučujejo ženska ročna dela. In ravno tu se naj več greši, pa zakaj? Enostavni odgovor: ker od gojenk zahtevajo, da morajo prevzeti in plačati komad predtiskanega blaga, ki ga med nje razdeli vsakokratna šolska učna moč. To blago dobe že v šoli, in sicer so vsi kosi predtiskani po enem in istem vzorcu in kar je največ zagrešeno, vse v enaki velikosti. Ravno tukaj je velika pogrška. To ravno ne sme biti, ker namreč v največ slučajih velikost dovršenega dela bodisi prevleke za blazine, razne prte itd. niti najmanj ne odgovarja praktični porabi za dom te in one gojenke. Vsako v šoli dovršeno delo naj bo njim tudi v veselje za poznejša leta kot spomin na njena šolska leta. V neki srednji šoli so morale gojenke prevzeti blago, ki ga je predtiskala učiteljica ročnih del, za prevleko blazine v taki meri (velikosti oblike), da najbrže niti ena ne bo mogla dotične prevleke praktično porabiti, ako ne bo za tisto ročno delo dala nalašč napraviti drugo blazino.

Ako se za ročna dela vsega razreda odredi eden in isti vzorec, naj to že bo (pa tudi ni potrebno), vendar pa naj se nakup blaga in velikost predmeta prepusti gojenkam samim po dogovoru s starši. Poleg tega naj bo na tem mestu milo izraženo, da je dotično predtiskano blago precej slano. Solanje starše je itak dosti stane in premnogo jih je, ki že itak z največjo težavo pošiljajo svoje hčerke v daljšo izobrazbo in naj poleg tega nosijo še take stroške za dovršene stvari, ki jih pozneje ne morejo pravilno porabiti. — Več prizadetih staršev. — Izjavijo naj se še prizadete tovarišice.

— **10letnica Pedagoške centrale v Mariboru.** Dne 21. januarja 1931. bo poteklo 10 let, odkar deluje Pedagoška centrala v Mariboru. Ob tej priliki namerava odbor izdati knjižico, ki bi orisala njeno delovanje tekom 10letnega obstoja in ki bi obenem pokazala pota za njeno nadaljnje delovanje. Poleg tega bi knjižica vsebovala tudi članke splošne praktične vrednosti, tako da bi se z njo lahko okoristil vsak učitelj. Radi bi, da bi bila knjižica čim najbolj pestra in vsestranska. Za to pa potrebujemo čim več sodelavcev iz članstva in jih s tem naprošamo za sodelovanje. V člankih lahko opišete, v koliko in kako je event. Pedagoška centrala tekom obstoja vplivala na vas in na vaš okoliš. Pri tem upoštevajte tudi izobraževalne tečaje in dunajske ekskurzije. Koristna bi bila tudi študija o vplivu Pedagoške centrale na našo vzgojno prakso in teorijo sploh. To mnogo lažje izvrši član izven odbora, ker lahko mnogo bolj objektivno opazuje. Pri vsem tem pa prosimo, ne štedite s kritiko o delovanju Pedagoške centrale, kjer vidite, da je potrebna; to bo njenemu bodočemu delovanju le v korist. Izrazite tudi svoje nasvete glede bodočega delovanja Pedagoške centrale; več glav, več misli. Članki izven ožje jubilejne vsebine so čisto poljubni, lahko so vzeti iz pedagoške prakse ali pa tudi iz teorije. Biti pa morajo aktualni in brezkompromisno moderni. Vse članke, ki bi bili voljni sodelovati, prosimo, naj nam to čimprej javijo, obenem pa po možnosti navedejo tudi tema, ki ga mislijo obdelati. — Odbor.

— **Priznanje učiteljstvu.** Predsednik »Sadjarskega in vrtnarskega društva«, gosp. kmet. svet. V. Rohrman, veliki in iskreni prijatelj učiteljstva, je poudaril na letošnji glavni skupščini tega društva, ko je govoril o njegovem lepem razvoju, med drugim tudi sledeče: »Mnogo se imamo zahvaliti tudi našemu učiteljstvu, med katerim štejejo prve in najboljše pionirje za sadjarstvo. Naša organizacija potrebuje sodelovanja učiteljstva, ki je poklicano, da se prav na tem polju udeležuje, ne le pri šolski mladini z vcepiljanjem potrebnega veselja in ljubezni za to stroko, ampak tudi s praktičnim poukom odrastlih kmetovalcev, ki so za ta pouk — kakor nas uče izkušnje — prav hvaležni.« — Za to laskavo priznanje smo gospodu predsedniku iskreno hvaležni, še prav posebno zato, ker enakih nismo vajeni. Kolikor vem, šteje »Sadjarsko in vrtnarsko društvo« nad 9000 članov in ima 170 podružnic širom naše banovine. Ugotovil sem, da skoraj v vseh podružnicah delujejo naši tovariši kot tajniki in v mnogih podružnicah tudi kot predsedniki. Na lepem razvoju tega koristnega društva ima po izjavi g. predsednika nedvomne zasluge naše učiteljstvo. Ako vendar pogledamo število podružnic — 170 —, moramo ugotoviti, da je v naši banovini še prav mnogo krajev, dobrih sadnih okolišev, kjer se bo s pridom ustanovila nova podružnica SVD. Da pokažemo voljo do dela med narodom, skrb za napredek in podvig našega kmetovalca, da se odzovemo predpisom šolskega zakona za delo med narodom, vabim vse tovariše, pa tudi tovarišice v naš krog. Ustanovite kjerkoli mogoče sadjarsko in vrtnarsko podružnico. Gospodarski dvig našega naroda bo naš dvig in dvig naše šole. Sedajle na zimo je čas dela! Zberimo okrog sebe mlade in stare, navdušimo jih za lepo in koristno, pa ustanovimo nova ognjišča, ob katerih se naj zbirajo in ogrevajo za sadjarstvo naši sosede. Prepričan sem, da nas bo

LISTEK.

Pevski zbor UJU.

Poročilo o delovanju pevskega zbora UJU.

Letos polaga učiteljski pevski zbor bilanco svojega petletnega delovanja v področju slovenske in slovanske glasbene kulture.

Pet let napornega požrtvovalnega dela — kronanega z uspehi — ki so jasen izraz smotrenega prizadevanja učiteljstva v širjenju kulture med ljudstvom izven šole. Po glasni sodbi je zmogel to delo le zbor iz učiteljskih vrst — pod vodstvom energičnega, požrtvovalnega pevovodje, ki se z brezprimerno vnmemo posveča zboru.

Ponosni smo na uspeh in smo si v vseh stih, da je zbor v danih okoliščinah storil več, kakor je bilo mogoče. S svojimi prireditvami doma — z dobro uspešno turnejo po Češkoslovaškem si je zbor pridobil sloves svojevrstnega zbora z napredno ideologijo. Pripomogel je do ugleda vsemu učiteljstvu in ne tačimo, da je tudi naši organizaciji pripomogel do afirmacije s svojimi nastopi, predvsem po Češkoslovaški republiki, kjer je nastopal pod okriljem UJU pov. Ljubljana.

Požrtvovalnost članov, predvsem materialna in moralna pomoč vsega organiziranega učiteljstva ima, kar posebej poudarjamo,

svoj delež na uspehu, vsem naša iskrena zahvala! Zavedamo se, da bi brez pomoči učiteljstva zbor le s težavo deloval in bi ne bil kos svoji nalogi.

Na delegaciji se je sklepalo tudi o prireditvi za učiteljski pevski zbor. Dosedanje žrtve v ta namen niso bile zaman.

Dosedanje delovanje zbora je šlo za tem, da propagira slovensko in slovansko muziko; predvsem moderno. V očigled tozadevnih očitkov moramo poudariti, da se je zavzel zbor za to, da poda našemu narodu nekaj novega — svojevrstnega in s tem opraviči potrebo do obstoja. In ravno ta okolnost je pripomogla zboru do uveljavljanja in priznanja. Zbor je z izdajanjem rokopisnih koncertnih skladb dokazal, da je kos najtežjim vokalnim skladbam, kar je kritika pravilno za beležila z odobravanjem. Dalje predvsem dva koncerta slovenskih rokopisnih skladb z napredno glasbeno ideologijo in je s tem neposredno vplival na našo izvirno glasbeno produkcijo.

Za tem si je zbor nadel važno misijo: spoznavanje nam najbližje hrvatske muzike in s tem si je zadal kulturno političen pomen. Hrvatska moderna muzika — drug svet v vokalni muziki — nam skoraj tuj — nepoznan!

V kolektivnem ustvarjanju, kjer stopajo v osrednje elemente narodne muzike, se nam kaže bogastvo narodne duše z vso pestro fol-

kloro. Sproščeno tuje navlake — se znova oživljajo v novi obliki — prestare šege in na pol pozabljeni obredi. Z dvema koncerti hrvatske muzike se je zbor oddolžil bratskemu narodu.

Po uveljavljanju — po pridobitvi imena s prireditvami doma in v tujini, si je zbor začel širji program.

Kot učitelji se dobro zavedamo, da ima zbor doma veliko kulturno pedagoško misijo! Povzdig naše pesmi med mladino — popularizacija glasbene kulture med našim ljudstvom. Zato si je zbor postavil predvsem za cilj — širjenje slovanske pesmi iz bogate zakladnice narodne pesmi Srbov, Bolgarov, Čehov in Rusov.

Domači glasbi bomo posvečali posebno pažnjo s tem, da bomo prirejali z moškim, ženskim in mešanim zborom stalne koncerte prosvetne in cerkvene zborovske glasbe. Naš namen je pokazati ves zgodovinski razvoj izvirne slovanske zborovske glasbe. Od mojstrov klasične glasbe — čitalniške dobe — sotrudnikov Slov. Grlice — cecilijanskega društva — glasbene zore — preko »Novih akordov« in »Nove muzike« — do moderne. Zbor namerava prirediti v ta namen cerkvene in ljudske koncerte tudi po deželi.

Umetnost pa ni last samo slovanskih narodov, ampak obča. Zato bo zbor izvajal tudi klasične mojstrovine drugih narodov, ki so ustvarili prave bisere — do danes nepre-

kosljive umotvore v zborovski literaturi — skratka zbor hoče prikazati in seznanjati naše ljudstvo s proizvodni glasbenih genijev, ki imajo v Joh. Seb. Bachu svojega največjega predstavitelja. Predvsem ima v programu doslej širji javnosti malo poznana dela starih mojstrov Nemcev, Angležev in Italijanov.

Ves ta dalekosežni program je seveda zamišljen za daljšo dobo. S tem si je zbor začrtal smernice in dal pravec svojemu delu. Dal pa bo v vsaki seziji vsaj nekaj iz svojega obširnega programa.

Istočasno je z izvajanjem programa predvidena teoretska — estetska in formalno tehnična izobrazba članov s predavanji in vajami o priliki daljših tečajev.

Naloga, ki si jo je nadel pevski zbor je vzvišena in važna kulturno pedagoška zadeva vsega stanu. Dosedanje delovanje — požrtvovalnost našega pevovodje — dobrohotna pomoč članstva in ugled, ki ga uživa zbor že sedaj v javnem mnenju, so nam porok, da bo zbor svojo nalogo častno vršil.

Učiteljstvo naj ne smatra delo pri zboru kot zabavo in nepotrebni luksuz, ampak naj vidi v našem prizadevanju oni veliki kulturni moment, ki bo dvignil ugled učiteljstva med našim ljudstvom in ugled našega malega naroda v svetu. Na vas pa je, da nam nudite svojo moralno in materialno pomoč, kar bo najboljši dokaz vašega razumevanja in zanimanja.

Za 2:50 Din mesečno dobe otroci redno vsak mesec „NAŠ ROD“ in še štiri knjige Mladinske Matice.

»Sadjarsko in vrtnarsko društvo« podpiralo saj imamo garancijo v besedah in priznanju gospoda predsednika. Podpiral pa nas bo z nasvetom gotovo tudi glavni tajnik, ki je naš tovariš.

Učitelj-sadjar.

— Vsem bližnjim učiteljskim društvom. Odbor pevskega zbora prosi tovarišice in tovariše, članice in člane bližnjih učiteljskih društev, naj določijo zborovanja na dan 10. novembra, da bo vsem omogočen obisk koncerta pevskega zbora, ki se bo vršil 10. novembra v veliki dvorani hotela Union. V nedeljo dne 9. novembra ob 11. uri dopoldne pa priredimo matinejo za šolsko mladino.

Odbor pevskega zbora UJU.

— Članom(icam) radovljanskega učiteljskega društva naznanjam, da je še nekaj članov, ki niso poravnali članarine za leto 1929/30. Storite to nemudoma v izogib zlih posledic. Po sklepu društva (zborovanje v Kranjski gori in v Ljubljani) smo tudi vsi člani Učiteljske gospodarske poslovalnice. Kdor še ni plačal, naj to stori takoj, ker sem iz društvene blagajne že plačal za vse člane (za tiste, ki še niso plačali). — Golobč Peter, blagajnik.

— Prosvetno delo našega radia. Bolj kot katerokoli drugo sredstvo mora radio vršiti najuspešnejše in najsodobnejše prosvetno delo. Zato je možno uresničenje prave ljudske univerze, baš potem radia. Radio more prodreti do najširših ljudskih plasti, lahko torej oblikuje kulturno stanje celega naroda. Važno pa je pri tem seveda, da je način njegovega prosvetnega dela čim bolj preprost in res najširšim slojem dostopen. Načrt za prosvetno delo v našem radiu v novi seziji, ki smo jo pravkar začeli, kaže pravilno pojmovanje i nalog i načina. Nova številka našega tednika »Radio Ljubljana« prinaša na uvodnem mestu podrobne navedbe o tem načrtu. — T. R. L.

— Lesica-Mole: Prva srbska ali hrvatska čitanka. V vezavi je druga partija tega učbenika, ki se začne takoj razpošiljati, ko pride iz knjigovoznice.

— Velika jugoslovenska razstava! Razstava je aranžirana v 2000 najrazličnejših komadih. — Odprto vsak dan od 9. do 1. ure popoldne in od 3. do 6. ure zvečer v Jakopičevem paviljonu (ob tivolskem sprehajališču). Priporočamo učiteljstvu, da jo obišče! Vstopnina 5 Din, dijak 3 Din.

— Poziv lastnikom Levstikovih pisem ali njemu pisanih pisem. Slovenska Matica ponovno naproša vse lastnike Levstikovih ali njemu pisanih pisem, da bi jih blagovolili čimprej dati na razpolago. Pisma se bodo prepisala in takoj vrnila lastnikom.

— Občni zbor Društva upokojenega učiteljstva se bo vršil dne 15. oktobra 1930. ob 15. uri v restavracijskih prostorih pri »Novem svetu«. Gosposvetska c. z običajnim sporedom. K obilni udeležbi vabi odbor. — Za odbor: Jos. Stritar, t. č. tajnik.

— Slovenska Matica izda za leto 1931. sledeče publikacije: 1. Izidor Cankar, Zgodovina likovne umetnosti v zahodni Evropi, II. del, Romanska doba in gotika, 1. snopič. 2. France Kidrič, Zgodovina slovenskega slovstva, 2. snopič. 3. Reymont-Glonar, Kmet je, IV. del, Poletje. 4. Avgust Pirjevec, Levstikova pisma. — Levstikova pisma predstavljajo prvo, obširno izdajo njegove korespondence. Knjiga bo obsegala ca. 15 pol in bo tako v znanstvenem kakor tudi leposlovnem oziru izredno pomembno delo. Fran Levstik je bil prvi matični tajnik. Stoletnico njegovega rojstva bo proslavila Slovenska Matica z izdajo pisma, ki bodo kot intimne izpovedi najlepše odkrivala veličino tega slovenskega duha. — Nadalje je odbor sklepal o publikacijah za bodoča leta. V letu 1932. in 1933. izide med matičnimi publikacijami prevod Tolstojevskega romana »Vojne in mir«. To mogočno delo svetovne literature prevede odlični prevajalec Vladimir Levstik. Za leto 1934. in 1935. namerava Matica podariti članom prevod druge veličastne knjige svetovne literature, Cervantesovega »Don Quijota«. Prevod bo oskrbel St. Leben, ki je že parkrat pokazal svoje temeljito poznanje španske literature. V prihodnjih letih izda Slovenska Matica tudi dnevnik cesarja Marka ja Avrelia (»Samemu sebi«). Ne le ljubitelji humanistične literature, temveč vsi čitatelji bodo po večkrat in z veseljem prebirali te duhovite meditacije. Prevod priredi preizkušeni prevajalec klasičnih del, prof. Anton Sovre. — Ob tej priliki je odbor ponovno obžaloval, da nima dobrih slovenskih izvirnih del. Zato vabi še enkrat leposlovce na delo za Matico. Kakor je bilo že objavljeno, bo pri delu odločevala le kvaliteta. Honorar pa bo brez dvoma najvišji, kar se je doslej pri nas plačevalo za originalno polo.

— Kdo izmed tovarišev(ic) na deželi ve za pošteno in pridno dekle, ki bi se hotelo v učiteljski družini (v mestu) gospodinjstvo izobraziti ter pomagati pri vseh hišnih delih? Nastop 15. oktobra, plača po dogovoru. Ponudbe na E. Vranc, Studenci, Maribor.

— V prosvetni službi so premeščeni: Gdč. Serafina Poljanec, profesorica, na I. moško gimnazijo v Sarajevo, Maksimilijan Frelj, za predmetnega učitelja v Vrhu, gdč. Silva Vogelnik za suplenta v Mursko Soboto, Vinko Bernik za suplenta v Kranju, Franc Ahlin za suplenta v Kranju, Simon Milač za profesorja na žensko učiteljsko v Mariboru, Rudolf Drobne za suplenta na gimnazijo v Mariboru, Vincenc Verlič v Kranju, M. Prestar v Novo mesto, Rudolf Trobše v Mariboru in Simo Szilagy v Mariboru.

Oblike kemično čist, barva, plisina in lika tovarna JOS. REICH.

Učiteljski pevski zbor UJU.

—pev. Pevska vaja za ženski zbor se bo vršila v soboto 11. oktobra od 20. do 22. ure, v nedeljo 12. oktobra pa od 8. do 11. ure.

—pev. Pevska vaja za moški zbor: 18. oktobra od 20. do 22. ure, 19. oktobra od 8. do 11. ure. Vaje se bodo vršile v Glasbeni Matici.

Nasa gospodarska organizacija.

—g Učiteljski dom v Mariboru. Izkaz za maj do septembra 1930. Članarina: Maribor, II. deška osnovna šola 120 Din; Slov. Bistrica, učiteljsko društvo 301 Din; Ormož, učiteljsko društvo 1302 Din; Št. Ilj pod Turjakom, učiteljsko 45 Din; Savinjsko učiteljsko društvo 125 Din; Ptuj, deklška osnovna šola 140 Din; Ptuj, deška osnovna šola 70 Din; Sv. Lenart v Slov. goricah, učiteljsko društvo 468 Din. — Darila: M. Vauhnik, Sv. Jakob v Slov. goricah 25 Din; Leop. Viher, Slovenska Bistrica 20 Din; upokojeno učiteljstvo v Mariboru namestu venca na grob umrlega tovariša J. Kopiča 217 Din; učiteljsko društvo za kozjanski okraj nabralo na prijateljskem sestanku, ki se je vršil dne 14. junija po društvenem zborovanju 216 Din; Križ Anton, Maribor 25 Din; Dav. Lesjak, Ruše, 50 Din; Sv. Lenart v Slov. goricah, učiteljsko društvo namestu venca na grob umrlega tovariša J. Kopiča 200 Din; Petriček, Zalec 30 Din. Pokojna tov. Tilčka Vodenikova v Mariboru volila UD v Mariboru 5 obveznic 7% državnega posojila a 100 Din, neimenovan 5 obveznic 7% državnega posojila a 100 Din. Vsem darovalcem prav iskrena zahvala! — Gospodarska podjetja: zemljevidi 24.712 Din, Prekmurske pravljice 354 Din, Oder 27 Din, grb 128 Din, Almanah 351 Din. — V Mariboru, 5. oktobra 1930. — M. Kožuh, blagajnik.

Stanovska organizacija UJU

Vabila:

— UČITELJSKO DRUŠTVO ZA KOČEVSKI OKRAJ vabi vse svoje članstvo k običnemu zboru, ki se bo vršil v soboto dne 18. oktobra 1930. ob 11. uri v osnovni šoli v Kočevju. Poleg običajnega dnevnega reda je še predavanje šolskega svetnika Krošlja »O kmetem in gospodinjstvem nadaljevalnem šolstvu« in poročila o obeh skupščinah.

— UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MARIBOR IN BLIŽNJO OKOLICO bo zborovalo v sredo 15. t. m. ob 8. uri. Dnevni red: 1. Dopisi. 2. Poročilo o pokrajinski skupščini v Novem mestu. 3. Poročilo o jubilejnem kongresu v Beogradu. 4. Občni zbor: a) poročilo funkcionarjev, b) volitev. 5. Slučajnosti.

— UČITELJSKO DRUŠTVO ZA ŽUŽEMBERSKI OKRAJ bo imelo svoj redni občni zbor 18. oktobra 1930. ob 10. uri dopoldne na šoli v Žužemberku s sledečim dnevnim redom: 1. Situacijsko poročilo. 2. Avtoriteta učitelja in in izven šole — predava tov. Arzenšek. 3. Poročilo o skupščinah. 4. Poročilo društvenih funkcionarjev. 5. Poročilo. 6. Volitev. 7. Slučajnosti. — Pridite gotovo vsi! — Odbor.

Učiteljski pravnik.

—Š Vštevanje kadrskega roka in vojnih let. To vprašanje je še vedno predmet razsojanja državnega sveta. Baš te dni prihajajo na (Ljubljansko pošto, op. ured.) direktorji razsodbe, s katerimi je državni svet ugodil nekaterim tožbam glavne kontrole in razveljavil nekatera rešenja, s katerimi je bila kadrska in vojna služba priznana tovarišem, ki so vstopili v civilno državno službo po dovršenem 32. letu starosti. Državni svet utemeljuje svoje razsodbe takole: ... Ker je za priznanje kadrskega roka, odtodno službe, vedene v vojni v leta civilne državne službe uslužbencem na teritoriju Dalmacije in Slovenije po vojnih predpisih bivše avstro-ogrske vojske, ki so veljali pred 6. septembrom 1919. leta, za Dalmacijo in Slovenijo pogoj, da je dotična oseba po dovršenem 32. letu starosti neposredno stopila iz vojske v državno službo, odtodno, da ni bilo presledka med vojno in civilno službo; ako pa je bila ta oseba v momentu prestopa iz vojske v civilno službo mlajša kot 32 let, so se ji vojaška leta računala v celoti za pokojnino ne glede na to, če je imela kak presledek ali ne. Te razsodbe se popolnoma krijejo z odloki bivšega avstrijskega finančnega ministarstva, ki so bili izdani v svrhu tolmačenja vojno-oskrbnega zakona z dne 27. decembra 1875. Kdor se zanima za te odloke, jih najde na strani 618. in 619. »Aignerja«. (Personalvorschriften für Staatsbeamte und Staatsdiener — Dr. A. R. Aigner v. Aigenhofen etc.) — Napisal št. v »Poštariju«. — (»Naš Glas«.)

—Š Taksna obveznost kazenskih zapisnikov v disciplinskih zadevah. Pri neki poštni direktorji je bila neka dnevničarka kaznovana z administrativno denarno kaznijo zaradi nepravilnosti, katero je zagrešila v službi. Kaznovana dnevničarka se je pritožila in zahtevala, da se ji globa, ker ni kriva očitane prestopka, oprosti. Po nalogu poštnega direktorja je bila pritožnica zaslišana na zapisnik, kateri je bil dostavljen pristojnemu referentu v poslovanje. Pri tem se je pojavilo vprašanje, dali je tako zaslišanje na zapisnik

na ustno prošnjo zaslišane dnevničarke podvrženo takšni obveznosti in če je, po kateri takšni postavitki. — Na to vprašanje je oddelek za davke s finančnega ministarstva izdal pod št. 19.924 od 5. aprila 1930. naslednje pojasnilo: »Če je kazen bila izrečena po zakonu o uradnikih in ostalih civilnih uslužbencih, tedaj se v smislu čl. 222. istega zakona ne plača taksa«. — »N. G.«

—Š Plaćevanje taks za urgence. Finančno ministarstvo je izdalo pod št. 98.620 od 24. julija 1930. naslednje pojasnilo: »Po stavljenem vprašanju, da-li vloge državnih uslužbencev, aktivnih in upokojenih, s katerimi se urgirajo izplačila neprejetih službenih prejemkov, padajo dolžnosti plačila takse, je oddelek za davke, ki je po čl. 43. taksnega zakona pristojen za to, izdal sledeče pojasnilo: Vloge upokojenih in državnih uslužbencev, s katerimi prosijo za ureditev in izplačilo službenih prejemkov, niso podvržene plačilu takse skladno s predpisi točke 9. in 12. čl. 6. taksnega zakona. Vendar so prošnje — urgence, s katerimi se pospešuje ureditev, oziroma izplačilo teh službenih prejemkov, za katere so bile že vložene prejšnje vloge, podvržene plačilu takse iz točke št. 1. taksne tarife, ker je njih cilj pospešitev dela po prvotni prošnji, ter zaradi tega nimajo istega značaja z njo.«

—Š Plačilni sezname; pravilno podpisovanje po prejemnikih — klavzula na unikatu in duplikatu. Oddelek VII. kraljevske banke uprave je na opozorilo mesne kontrole pri finančni direkciji v Ljubljani izdal pod VII., No. 11.195 z dne 19. julija 1930. navodilo, kako je postopati, če ni prejemnik pristojen za podpis unikatnega plačilnega seznama in s kakšno klavzulo je spremiti unikat in s kakšno duplikat plačilnega seznama. Da ne bo zakasnitev pri nakazilu prejemkov ravnanje se tovariši šolski upravitelji točno po gornjih navodilih, ki jih je priobčil prosvetni oddelek kraljevske banke uprave z okrožnico IV., št. 15.262 z dne 29. julija 1930.

Razgled po drugih državah.

—td Slovanske šole v Italiji. »Politika« je prinesla daljši članek pod naslovom »Slovanske šole v Italiji«, v katerem pravi med drugim:

V vseh pogodbah, ki govore o zaščiti manjšin in ki so podpisane po vojni, je bila posvečena posebna pažnja onim predpisom, ki se tičejo šol in drugih sličnih stanov. Italijanska vlada si je bila v svesti, koliko važnost ima šolska vzgoja v ustvarjanju novih generacij ter je rešila to vprašanje popolnoma svojevrstno.

Novembra leta 1918. je bilo na ozemlju bivše avstro-ogrske monarhije, ki je pripadlo Italiji, 531 osnovnih šol in 827 hrvatskih in slovenskih učiteljev. Poleg tega je družba sv. Cirila in Metoda za Istro vzdrževala mnogostevilna dečja zavetišča in osnovne šole ter s tem še več doprinesla k vzbujanju slovenske narodne zavesti. Od teh 531 šol, ki jih je posečalo nad 90.000 učencev, jih je 149 ni dobilo takoj prve dni po italijanski okupaciji dovoljenja za nadaljnji obstoj. Ostalih 382 šol bi moralo predvideti izredne ure za učenje italijanskega jezika (tri ure na teden). Ta pouk je bil poverjen italijanskim učiteljem, ker večina jugoslovenskih učiteljev ni obvladala ali pa vsaj slabo obvladala italijanski jezik. Za tem so šolska oblastva od leta do leta povečevala število ur za učenje italijanskega jezika. Smrtni udarec osnovnemu pouku slovenskega jezika pa je bil podan z reformo leta 1923., ki je znana pod imenom Gentilijeva reforma. Načelo, ki ga je postavil čl. 4. kr. dekreta št. 2185 od 1. oktobra 1923., je bilo, da se mora vršiti pouk po vseh osnovnih šolah v italijanskem jeziku. Gentilijeva reforma je ukinila prosto in jasno osnovni pouk v kateremkoli drugem jeziku razen v italijanskem. Kljub temu pa je zakon, čeprav sam na papirju, predvidel fakultativni pouk slovenskega in hrvatskega jezika. Do uporabljanja teh določil pa nikoli ni prišlo, ker so odstavili vse slovenske in hrvatske učitelje in jih nadomestili z italijanskimi, ki sploh niso bili veščji drugega jezika. Ko je dr. Besednjak zaradi tega vložil v rimskem parlamentu 13. maja 1926. interpelacijo na ministra notranjih del G. Fedela, je ta odgovoril: »Naša dolžnost je, da italijanske državljanje italijanski vzgajamo.« Gentilijeva reforma, izpolnjena z zakonsko uredbo Fedele z dne 22. novembra 1925., št. 8191 je imela za cilj popolno ukinjenje javnega osnovnega pouka v hrvatskem in slovenskem jeziku v Julijski Krajini, oziroma v nemškem jeziku v tridentskem okraju.

Isti zakon je odredil, da lahko dobijo oni učitelji, ki so do tedaj poučevali v italijanskem jeziku, pravico do poučevanja v italijanski, če položijo z uspehom izpit ob koncu leta po instruktiji ministra prosvete. Neki nov zakon z dne 24. decembra 1925. je dal italijanskim oblastvom v roke orožje, ki je bilo naperjeno zlasti proti uradnikom, ki so izpovedovali politično mišljenje nasprotno fašizmu. Po tem zakonu je mogel biti odpoklican vsak uradnik-Slovan, če je bil osumljen, da je neprijateljsko razpoložen do Italije in režima, zlasti pa se je to nanašalo na učitelje. Število slovenskih učiteljev v Julijski Krajini je padalo dan za dnem. Že v pričetku italijanske okupacije so bili odpušteni vsi, ki so poprej poučevali na šolah, ki niso več dobile dovoljenja za ponovno odprtje. Prav tako je v septembru leta 1927. padlo na izpitih 35 učiteljev iz italijanskega jezika ter so bili takoj odpušteni iz službe. V novembru leta 1927. znaša njihovo število 60.

Naš pravi domači izdelek!

Veliko število učiteljev, ki so položili z uspehom te izpite, ni ostalo več v Julijski Krajini, temveč so bili poslani v stare italijanske province. Pričetkom šolskega leta 1927/28. je bilo 40 slovenskih učiteljev poslanih v italijanske province, početkom leta 1928/29. 32 učiteljev, za njimi pa znatno število ob posameznih premostitvah. Tako ni v Julijski Krajini niti več 30 jugoslovenskih učiteljev. Razumljivo je, da je bila tudi moč na zveza učiteljskih društev razpuščena takoj po prihodu Italijanov v te kraje. S tem sta prenehala tudi »Učiteljski list« in pa »Novi rod«, ki je bil namenjen deci.

Tako je bil osnovni pouk v slovenskem jeziku docela ukinjen, tako da obstoja danes na vsem območju Julijske Krajine izvenzemski mesto Reko, ki živi pod posebnim režimom, vsega skupaj ena šola, kjer se poučuje slovenski jezik. Toda vsemu temu se ne smemo čuditi, saj je dejal italijanski minister prosvete jasno, da je cilj, za katerim gre šolska reforma take: Nove reforme zasledujejo popolnoma določen politični cilj, to je denacionalizacijo tujerodnih manjšin. Očividno je nemogoče iskrenejše in jasnejše izraziti šolsko politiko italijanske vlade napram nacionalnim manjšinam. Po besedah gospoda Fedela v senatu 6. junija 1927. znači uspeh te reforme afirmacijo italijanstva na meji. Reforma Gentile je uničila tudi višje jugoslovenske šole v Julijski Krajini, ki jih je bilo pod avstro-ogrsko monarhijo 7, dve slovenski gimnaziji, ena v Gorici, druga v Idriji, dve hrvatski gimnaziji (v Pazinu in Voloski) ter troje učiteljskih (v Tolminu, v Gorici in Pazinu). Tudi poslopje, ki ga je pričelo graditi v Pazinu dijaško podporno društvo za hrvatski internat, je prešlo z dekretom št. 1881 z dne 16. novembra 1927. v roke »Congregazione di Marica«. Tu so otvorili italijansko gimnazijo in tako govori G. Fedele po pravici, da je v praksi popolnoma prenehal slovenski pouk v Italiji.

—td Bilanca Bolgarske učiteljske zveze. V šolskem letu 1929/30. je imel Bolg. uč. seju organiziranih 93 društev z 11.042 člani. Od teh članov je kolegov 5701, kolegic pa 5341. Poročenih jih je 6892, a neporočenih 4150. Po mestih jih služi 2559, po vaseh pa 8483. V izvenšolskem delu za prosvetno in gospodarsko povzdigo ljudstva so člani v tem letu priredili 1548 predstav, 52 tečajev, 341 ljudskih zborovanj. Vodili so 417 večernih in nedeljskih šol, 1037 čitalnic in 577 gospodarskih zadrug. (To so številke, ki mnogo povedo!) Tudi finančne številke so nadvse presenetljive. Vseh sejuznih dohodkov je bilo 2.481.851 levov. Izdatkov je bilo za administrativno in ostale društvene izdatke 785.963 levov, za društvena glasila in knjižnico 1 milijon 143.805 levov, za pomoč članom 389.836 levov. Torej vseh izdatkov 2.319.604 levov. Kapital, ki ga ima sejuz v društevih treh zgradbah, v sanatoriju, knjižnici, raznih fondih in v bankah naloženem denarju znaša 22.202.995 levov. Iz teh bilančnih podatkov prav lahko razberemo moč organizacije, ki je kakor v materialnem, tako tudi v moralnem oziru na višku. Organizacija ne vodi samo boj za stanovske pravice, ampak v isti meri tudi delo za ljudstvo in zraven ne pozablja gmotno podpirati svojih bolnih, odpuščenih in sorodnikov umrlih članov. Svojim bratskim kolegom želimo tudi v tem letu obilo uspeha. —zič.

—td Mednarodna učiteljska federacija. V tej organizaciji je bilo v šolskem letu 1929/30. včlanjenih 16 držav s 25 zvezami in s 600.000 člani. Med temi je tudi naša organizacija UJU. Letos so vstopili v federacijo avstrijski, madžarski in šotlandski učit. savez. Tristopiti pa nameravajo v najkrajšem času tudi učitelji iz Španije, Portugalske in Grčije. Čudno pa je, da so članice federacije le društva evropskih držav. Pogajanja z ameriškimi in azijskimi učit. zvezami so ostala do sedaj popolnoma brez uspeha. Centrala je v Parizu. V prejšnjem letu je imela 176.758/24 franc. frankov dohodkov in le 71.235/62 franc. frankov izdatkov. Vsekakor dobri gospodarji! —zič.

—td Koliko slovenskih šol so zatrli Italijani? »Vreme« piše med drugim: »V času okupacije naših primorskih pokrajin po Italiji je bilo tamkaj 530 šol z našim učnim jezikom. Posečalo jih je 90.000 učencev naše narodnosti ter je poučevalo na njih 827 jugoslovenskih učiteljev. Težak udarec je utrpelo naše šolstvo leta 1923. s tako zvano Gentilijevo reformo, ki je uvedla italijanski jezik za vse šole v Italiji in dovolila manjšinski jezik le kot predmet. Smrtni udarec pa je bil prizadet jugoslovenskim šolam po ministru Fedeliju 22. novembra leta 1925. Z naredbo je bila ukinjena vsaka možnost predavanja

Od sedanje naklade Našega roda je odvisen uspeh Mladinske Matice, tovarišice tovariši glejmo, da ostane uspeh enak, kakor lani.

PLETENINE

LASTNEGA IZDELKA
najceneje in najsolidneje kupite v modni trgovini

F. M. ROZMAN
LJUBLJANA, ŽIDOVSKA ULICA ŠT. 7

slovenskih jezikov v osnovnih šolah. Na to zadavno interpelacijo slovenskega poslanca v Rimu je odgovoril minister Fedele: »Naša dolžnost je, da vzgajamo italijanske državljane v italijanskem jeziku!« S tem dekretom je bilo odpuščenih mnogo naših učiteljev. Še bolj pa jih je udaril zakon z dne 24. decembra 1925, o italijanskih uradnikih, po katerem sme vlada predstavljati, upokojiti in odpuščati iz službe uradnike, nezanesljive režimu. Danes ni ostalo od vseh naših 827 učiteljev v Julijski Krajini več kot 10, kakih 50 do 60 pa jih je bilo prestavljenih v stare italijanske pokrajine. Stoteri in stoteri ostali so ali zapustili službo ali pa pobegnili v Jugoslavijo.

Nove knjige.

—k Zbirka konvencij mednarodnog biroa rada u Zenevi. Izdaje Centralnog sekretarijata radničkih komora u Bogradu. — Zbirka vsebuje 15 projektov najrazličnejših konvencij mednarodnih konvencij in pa tabeličen pregled dosedaj ratificiranih konvencij. Izdano v Beogradu 1930. Naroča se pri Centralnem sekretarijatu radničkih komora u Beogradu, Nemanjina 28.

—k Sokolsko-gimnastičke knjige za učitelstvo i Sokolstvo. Zakonom za narodne i osnovne škole — uvršten je kao 14. nastavni predmet »telesna vežba po sokolskom sistemu«. — Učiteljstvu manjka jedan metodski obradjen udžbenik iz kojega bi učiteljstvo videlo ne samo što, već i kako se ima obradivati telesno vaspitanje po sokolskom sistemu. Da bih taj manjak u našoj literaturi nadomestio to sam izradio: 1. Metodiku telesnog vežbanja po sokolskom sistemu. (To je knjiga koja sadrži metodski obradjeno celogradio po nastavnom planu za decu od 6 do 10 godina. Svaka metoda jedinica ob-

radjena je onako, kako se ima deci predavati. Osim toga u prvom delu ove knjige nalaze se opširni članci: a) sokolski sustav (njegova razdioba i značenje), b) ideologija Sokolstva, c) kratka istorija telesne kulture (karakteristika), d) specijalna metodika, e) anatomsko-fizičko razviće deteta i t. d. sve ono, što je učiteljstvu potrebno znati iz Sokolstva a u vezi s radom za osnovnu školu. Knjiga će imati 300 strana i biće ilustrirana. Stoji Din 50. 2. Zbirka sokolskih kompozicija 1. deo. (To je knjiga velikog formata za pet dečjih vežbi sa glazbom i to: a) Scena (za mušku i žensku decu), b) život deteta u vežbi (za 9ero ženske dece), c) Sa sela (za mušku i žensku decu), d) Prosta s pesmom (za mušku decu), e) Gimnastički rukovjet (za 9ero ženske dece). To su vežbe potrebne za dečje nastupe prilikom akademija i javnih vežbi. Veoma lepo uvezana stoji Din 100. Ima 64 strane. 3. Sokolstvo i škola. Knjiga potrebna učiteljstvu za upoznavanje celokupnoga sokolskoga pitanja u svima detaljima sokolskoga rada. Od ideologije pa do administracije Sokolstva. Stoji Din 10. Strana 80. Za sve ove knjige može se predbilježiti, bez slanja novca unapred.

Predbilježba obavezuje svakoga da će knjigu(e) preuzeti, kad budu gotove. Ako se uzme svaka knjiga posebno — stoji Din 100, 50 i 10, a zajedno — za Din 150. Predbilježbe se primaju do kraja oktobra. — Septembra 1930. Zagreb (Bogovičeva 7). — Dušan M. Bogunović.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—.

18 Din likanje moške, damske obleke. Gg. čitateljicam in čitateljem se za likanje, čiščenje, popravljanje tudi obračanja garderobe priporoča: Wallet Express, Ljubljana Stari trg 19.

RISALNA ORODJA kupite najbolje pri Fr. P. ZAJEC, optik
Ljubljana — Stari trg 6.

Najbolj priporočljivi so

„**PFÄFF**“ šivalni stroji

posebno za šolsko uporabo vsled lahkega teka. Pouk o vezenju in krpanju perila brezplačen.

Ugodne cene. Plačljivo tudi na obroke. **Šolska vodstva dobe popust.**

IGN. VOK, LJUBLJANA, Tavčarjeva ulica 7

Podružnice:

Kranj, Glavni trg 140
Novo mesto Glavni trg
Celje, Miklošičeva ulica 2

PLES!

KONCERT!

Kavarna in restavracija ZVEZDA

LJUBLJANA — KONGRESNI TRG.

ZBIRALIŠČE VSEGA NARODNEGA OBČINSTVA!

V kavarni in restavraciji svira dnevno prvovrstni orkester. • Poleti krasen vrt, pozimi moderna vinska klet. • **DNEVNO PRIREDITEV PLESA.** • Izborna pijača, dobra gorka in mrzla jedila. • Prvovrstna postrežba.

Se priporočata **FRAN in ROZI KRAPEŠ.**

DVORANA!

IGRALNE SOBE!

Novosti za damske
plašče pravkar došle!

A. & E. Skabernè
Ljubljana

**Kdor oglašuje
ta napreduje!**

★
L. MIKUŠ
LJUBLJANA
MESTNI TRG št. 15

DEŽNIKI

Na malo. Na veliko.

Ustanovljeno leta 1839.

Telefon šte. 2282

FABIANI & JURJOVEC
LJUBLJANA • STRITARJEVA ULICA 5

Nudimo veliko izbiro angleškega in češkega blaga za gospode in dame. Krasna izbira v zastorih, posteljne preproge, pregrinjala in odeje. Pliš vzorčast in gladek za divane. Velike preproge v plišu in linolej. Belo blago za rjuhe in perilo v poljubnih širjavah

Žima, perje, puh, kapok od najcenejše do najboljšje vrste

Daje tudi na obroke / Postrežba točna in solidna

Priporočamo tvrdke, ki inserirajo v našem glasilu!

Olje proti prahu, pisalna kreda, morske gobe, slikarske potrebščine nabavite ugodno pri firmi

• **CENTRALA V LJUBLJANI**

MEDIĆ-ZANKL

• **LASTNIK FRANJO MEDIC** •

TOVARNE OLJA, FIRNEŽA, LAKOV IN BARV

Domači proizvodi: Laneno olje, firnež, od najbolj preprostitih do najfinejših lakov, emajlo-lakastih in oljnatih barv vseh vrst in nijanc. Kemično čiste, prstene in olepšane suhe barve, steklarski klij, čopiče itd.

TOVARNE LJUBLJANA — MEDVODE — DOMŽALE — PODRUŽNICE IN SKLADIŠČA V MARIBORU IN NOVEM SADU

Šolske zvezke, spisovnice, pisanke, risanke
vseh vrst izdeluje v lastni tvornici in priporoča
Učiteljska tiskarna v Ljubljani

Prodaja jih v korist „Učiteljskega doma“ v Mariboru in „Učiteljskega doma“ v Ljubljani